

Analisé la cumpetënzes linguistiches

L Cumité cun si Servisc per l'evaluazion dla scoles di luesc ladins dla provinzia de Bulsan, se tol nce a cuer l svilup dla scoles cun si model paritetich ladin, che dà inant cunescënzes te plu lingac y n savèi de cumpetënza plurilinguistica y adata ai bujens d'al didancuei

La prof.a Rita Franceschini, che ie a cê dl Zënter linguistich lià al'Università de Bulsan.

Scola - Un di gran duvieres de respunsabiltà de duta la scoles ie dantaldut chël de acumpaniè na bela cumpèida de sculées y de sculeies sun l troi dla furnazion y d'educazion y de ti dé na bona fundamènta per jì inant bèn, zënza taché y se pierder sun l troi dla vita. Chèsta ncèria che ie drèt zitia, ma de gran valor, ie tla mans de duc chëi che fej pert dla cumenanza de scola y che dà si cuntribut per arjonjer i ubietifs udi danora. L dèrt de pudèi se njiniè ca sciche l toca per l dauni ie sambèn l frut de n gran svilup, che à mudà dassènn l cheder de urientamènt dla scoles y dla vita da uni di. L ie unit a s'l dé tres la technologies nfurmatiches y comunicatives te de plu rujenedes y tres na ufierta furmativa plu sota y scialdi rica.

A valivè ora dut chësc adròven pazienza y artenziënza, l ie n gran mpèni dovìa.

Cun l'evaluazion vèniel auzà ora duta la bona pertes, ma nce i ciamps dèibli

N va sèura i aspec plurilinguistics ora y n ne tèn nia mé cont dla rujenedes defrèntes, ma nce dla cultures y de d'uni sort de minonghes ntravaiedes l'una cun l'autra. Propi cun l'evaluazion che analisea l andamènt de scola y si resultat, vèniel auzà ora y valorisà duta la bona pertes, ma a lum vèniel nce i ciamps dèibli che ie mo da miurè. Iust chësc balanž danter l bon y l stlet juda a sorissè la cualità y a la mustré su, acioche la sibe de utl per l svilup dla scoles.

Cunfront cun la scoles de Tluses y Dante Alighieri de Bulsan

Nsci à nce ntan l ann de scola 2009/2010 laurà inant per nresci plu avisa coche la ie cun la cumpetënzes linguistiches.

N se à tüt dant de analisé l livel scrit tla rujenedes: ladin, tudësch

y talian di sculeies y dla sculées dla terza tlasses de uni scola mesana de Gherdëina y dla Val Badia y de fé n pitl cunfront cun i sculeies y la sculées dla scola mesana tudëscia de Tluses y cun chëi dla scola mesana taliana "Dante Alighieri" de Bulsan, per mustré su l livel dla produzion scritta y nia mé dla cumprension di trèi lingac.

L ie unì fat ora de tò n cunscidrazion la proves scrites nr. 1 di ejams de Stat dl ann 2009 y sce l ne n fossa nia stac assé, nce chëi di ejams de Stat dl 2008 y dl 2007. Mé nsci èssen pudù garanti n lèur de nrescida ubietif y valivà ora danter duta la scoles mesanes.

I criteres per analisé

L Cumité y l Servisc per l'evaluazion se ova bele ancuntà d'autonn dl 2009 cun la prof.a Rita Franceschini, che ie a cê dl Zënter linguistich, lià al'Università de Bulsan, per nviè via chësta evaluazion de gran nteres. Do avèi stlari i ponc de majera mpurtanza àn riesc cris ora la persones che èssa judà pea a nviè via l'analisa y a mèter a jì l workshop per la grupes de lèur. Ntant òven bele njinià ca la mapes cun i criteres per analisé i scric. N à for cialà de ne ti vester nia de pèis ala scoles, respetan l lèur di diretèures y di nseniànc dla scoles mesanes, perchël àn fat fotocopies di temesc nr. 1, che ie dopro unii scric ju cun l computer.

Riesc do òven na bela cumpèida de scric tla mans: 125 per talian y de chisc 25 di sculeies y dla sculées dla scoles talianes, 125 per tudësch y de chisc 25 di sculeies y dla sculées dla scoles tudëscas, 50 per ladin badiot y 50 per ladin gherdëina. De ndut fòvel 350 temesc da analisé.

N ova sambènzènza teni ite l dèrt dla privacy, nsci ne fòvel degun inuëm de vel' sculè y nianca no de vel' nseniànc o dla tlas sun vel' scrit, ma mé n numer damprovìa, l ann di ejams de Stat y n pustom M o F, che èssa pudù vester de utl per jì ite plu sot tla tueda y per pudèi udèi ora la defrènzes y la valivanzes danter i mutons y la mutans.

I scric ie pona ruvei tla mans dla grupes de lèur che la dut.a Gessica De Angelis, acumpanieda dala dut.a Gerda Videsott, ova cherdà ite per n domesdi de furnazion a Bulsan. N à pudù ti dé directives profesciuneles y stlari plu avisa i fins scientifics cun i aspec dl lingaz da cunscidré y la pruzedura de lèur cun si metodologies. Uni cunlauradèur y uni cunlauradèssa dla grupes de lèur y dl Servisc per l'evaluazion à analisà na bela cumpèida de scric aldò dla frases prinzièpes y dependèntes, di verbs scèmpli y cumposc, dla cumpèida di verbs y dla varietees dl lessich adurvà pra i verbs. Per fé dut a puntin adurvòven na gran cunzentrazion

y dantaldut pascion. Ma n ie mpo stac boni de finè via dut mo de merz per pudèi jì inant cun l cuntrol che ie unì fat per l prim iede n cunlaurazion cun l Istitut Ladin Micurà de Rü che à metù a despusizion doi cunlauradèsses a chèles che l ti va na gran lauda.

La grupes de lèur y duc chëi che à fat l cuntrol à for desmustrà lezitènza y mpèni y l ie zènzauter da ti sentì de gra. Ajache n valgunes ne n'ia nia ulù che scrije l inuëm, uniràl mo reingrazià persunalmentèr.

L prof. Pasquale Della Rosa à dopro laurà ora la statistica aldò dla tabeles cun duc i dac njiniedes ca dala dut.a Veronica Irsara. Nsci iesen bele ruvei pra i prim resultat che descèida dessegur l nteres de duc chëi che fej pert dl mond scolastich ladin y monce tudësch y talian.

N prejenterà i resultat

N ressumé di resultat cumplessifs dl'analisa linguistica dla proes per ladin, tudësch y talian di ejams de Stat 2009, 2008 y 2007 (mé l tema nr. 1) dla scoles mesanes de Gherdëina y dla Val Badia y de na bela grupa de sculeies/sculées dla scola mesana tudëscia de Tluses y dla scoles mesana taliana "Dante Alighieri" de Bulsan, uniràl prejentà per la scoles de Gherdëina n juebia, ai 27 de mei 2010 dala 16.45 tl' Aula Magna dla scola elementera de Urtijèi y per la scoles dla Val Badia n juebia, ai 3 de juni 2010 dala 16.30 tl self di destudafuech a San Martin.

Do la paroles de salut y de reingraziamènt da pert dl Presidènt dl Cumité dr. Lois Ellecosta, puderàn scutè su na relazion dla prof.a Rita Franceschini y dl prof. Pasquale Della Rosa.

I diretèures y la diretèures, i nseniànc y la nseniàntes de duta la scoles ladines, i genitores, ma nce duc i nteressei ie sambènzènza nvièi a unì al "feedback", che ne n'ie deguna valutazion de vel' diretèur, di nseniànc o de n sculè o sculea, ma che dèssa purtà pro a na reflescion plu sota sun la cualità dla scoles ladines y sun si dauni.

Bonamènter de nuvèmbèr uniràl mo dat ora n pitl liber te plu rujenedes cun duc i resultat dl'analisa linguistica 2010 y cun de bela spiligazions fates a puntin.

Garanti la cualità tl nseniamènt di lingac ie un di fins primeres dla Scola Ladina, che cun si plurilinguism à for auzà ora la mpurtanza de duta la rujenedes nsenièdes sibe a usc che tl scrit.

Ma per arjonjer l suzes scolastich ie la ueia y la legrèza de mparé y de jì plu sot ti contenuc la mièura fundamènta.

*Rosmarie Mussner
Servisc per l'evaluazion dla
scoles ladins (BZ)*